

9 oktober 2023

Agera Värmland – Främlingsfientlighet och rasism på värmländska

Lars Stiernelöf hade bjudits in till Kristinehamns FN-förening för att ge en aktuell lägesbild om främlingsfientlighet och rasism i Värmland. Han är verksam som samordnare i Agera Värmland i arbetet mot våldsbejakande extremism, där utbildning samt stöd till individer och anhöriga upptar den mesta tiden. Den regionala samordningen i Värmland är unik för Sverige och bedrivs genom ett nätverk där kommunerna spelar en viktig roll. Arbetet finansieras av Center mot våldsbejakande extremism.

Deje är ett centrum för högerextrema grupper i Värmland och spelar en stor roll även nationellt. Alla högerextrema grupper som finns i Sverige finns representerade i vårt län. I skuggan av dessa mer eller mindre löst organiserade grupper finns dessutom ensamagerande gärningspersoner som radikaliseras hemma vid sin dator. Stiernelöf menade att de har kommit att bli de aktörer som oroar mest, eftersom de inte agerar öppet. Av dessa är 98% män, ofta med en historia av traumatisk eller våldsam barndom och/eller psykisk ohälsa. Andes Behring Breivik är ett känt exempel på en ensamagerande gärningsperson.

I Värmland 2023 dominerar de högerextrema grupperna helt. Här finns en tradition som går tillbaka till Birger Furugård, ofta kallad Deje-Hitler, som grundade det första nazistiska partiet i Sverige 1924. Han är fortfarande en ikon för de högerextrema i Värmland. Deje och "hatbaren" mitt i samhället är numera ett nav för högerextrema i Sverige. Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) har under de senaste åren närmast kapsejsat, men medlemmar därifrån har fångats upp av s.k. Active Clubs – en import från USA som är på frammarsch. Det finns ett tiotal sådana klubbar i Sverige. Gym XIV i Deje är ledande i Norden och försöker locka unga killar med styrketräning och kampsport. Här förbereds de ideologiskt och fysiskt för kampen mot "mångkulturen" och det demokratiska samhället. Hammerskins är en liten nazistgrupp som också har sitt ursprung i USA och sedan några år etablerat sig i Deje. Det finns medlemmar spridda över hela landet, men Värmland utgör i dag deras kärnområde.

Stiernelöf redogjorde med stor kunskap om den moderna rasismens tillkomst från 1700-talet fram till våra dagar. Till exempel klassificerade Carl von Linné inte bara växter utan även människor utifrån vad vi idag skulle uppfatta som rasistiska aspekter.

Det finns riskfaktorer som gör att vem som helst kan radikaliseras. Exempel är mobbning, utanförskap, psykiska problem och arvet från föräldrarna. Inkludering, god hälsa och godkända betyg är å andra sidan några av viktiga skyddsfaktorer.

Stiernelöf gav några handfasta råd för bemötande av personer med högerextrema åsikter. Det är viktigt att ha ett mänskligt perspektiv. Även gärningspersoner är människor. Fördomar utvecklas vid 7-8 års ålder. Ta samtalen tidigt, och markera inte din inställning! Var öppet nyfiken, visa respekt och försök förstå. Lyssna och låt saker ta sin tid. Att bli sedd är viktigare än vi tror. Ibland räcker ett Hej för att förändra någons dag.

Det var en engagerad och inspirerande föredragshållare som avslutningsvis kastade ut en fundering: Kommer nästa våg av extremism bli "grön", d.v.s. en våldsbejakande klimatrörelse?

Siw Wikström

